

Smrtna Kazen

Smrtna kazen je sankcija, ki obstaja odkar obstaja sankcija sama. Ogledal sem si film z naslovom Zelena Milja, ob katerem sem se zelo zamislil – ne toliko o smrti kazni, kot o nepravilnosti, ki jo je John Coffey, domnevni morilec in posiljevalec doživel. V tem eseju bom pisal o smrti kazni, čeprav ni uveljavljena vsepovsod in doživlja velika nasprotja – predvsem moralna in etična.

John Coffey je bil tako imenovan »Božji dar«, kajti imel je moč zdravljenja in celo oživiljanja. Ko je nekega dne poskusil oživeti dve deklici, so ga dobili in obsodili na smrtno kazen; več kot očitno je bilo, da ju je on posilil in umoril, čeprav tega ni storil. Izgleda, da se ni zagovarjal, še sam je rekel, da je že utrujen od človeške neprijaznosti in vseh muk, ki jih povzročajo drug drugemu. Kljub temu, da je bil nedolžen, so ga obsodili na smrtno kazen, na električni stol. Ravno birokracija je paznikom, ki so Johnove moči spoznali, preprečila, da bi ga rešili pred smrtjo. Ker je bila obsodba že izrečena, niso imeli izbire, kot pa da izvršijo obsodbo. Sicer bi nekateri filozofi rekli, da so imeli alternativno možnost. Kakorkoli že, John Coffey, Božji dar, je umrl zaradi obsodbe. To lahko označimo za popolnoma nemoralno. A ljudje smo pač ljudje in verjamem v to, da če bi se John Coffey zagovarjal bi ga prav tako obsodili na smrt, kajti glede na naše poglede na svet, dvomim, da bi mu verjeli kakšne moči ima in seveda tudi zato, ker krivec mora biti, tudi če ni bil on tisti, ki so ga iskali. Smrtna kazen je, gledana iz te primitivne strani, popolnoma smiselna.

A današnje metode resocializacije so uradno dokaj uspešne. To bi torej pomenilo, da človeku, ki je umoril nekoga, vcepijo v glavo naše nazore in poglede na svet. Zakaj bi torej ubijali ljudi, ki se jih da »pozdraviti«?

Gledano iz druge strani, torej, če ne bi bilo smrtne kazni, bi zaporniki morali stanovati v za to določenih institucijah - ponavadi v *totalnih organizacijah* - kjer bi potekala njihova resocializacija. Torej bi bili kaznjenci oz. zaporniki velik strošek državi oz. davkopllačevalcem. Zaporniki bi bili torej grobo povedano »navlaka družbe«. Res je, da ima tudi ta »navlaka« pozitivne strani za družbo (Durkheim), a glede na stroške vzdrževanja totalnih organizacij in resocializacije zapornikov, se to definitivno ne splača. Z ekonomskega vidika je torej smrtna kazen smiselna, a ni moralna. Strinjam se s trditvijo, da je življenje pravica in to pravico ne bi smeli jemati niti najvišji funkcionarji, kljub ekonomskim stroškom. Odvzeti človeku življenje, zaradi stroškov je torej nemoralno, saj bi si (po utopičnih mnenjih nekaterih filozofov) morali pomagati - saj tudi delamo oz. smo zaposleni zato, da ustvarjamo dobrine sebi in drugim oz. opravljamo storitve, torej smo humani. In s tem, da bi odvzeli življenje človeku ne bi bili niti najmanj humani. Mislim, da nismo mi tisti, ki bi morali soditi ali si človek zasluži živeti ali ne, saj ne ustvarjamo drug drugega. Če že, ustvarjamo le druga telesa, kar pa ni človek, le organizem.

Po mojem mnenju je smrtna kazen le metoda maščevanja tistim, ki so s svojimi dejanji užalili naš ponos. V krvi še imamo vedno tisto jezo, ki nam pravi, da se moramo maščevati. Mogoče ne za »majhne« oz. manj pomembne stvari, za take stvari, kot pa so umori članov naše družine, pa definitivno. Verjamem, da bi tudi sam hotel maščevati smrt ali mučenje katerega izmed mojih družinskih članov, a to ni pomembno za ta esej. Kar pa je pomembno je to, da je s tega vidika smrtna kazen nesmiselna.

Spet se pojavi vprašanje, ki je povezano s teorijo determinizma in odgovornosti. Če se strinjamo s tem, da determinizem obstaja le na čustveni ravni in se vseeno odločamo za svoja dejanja, bi morali prevzeti tudi odgovornosti za njih. Človek, ki se odloči ubijati z vidika naše družbe ni human, ni moralen, ne etičen. Vse to (humanost, etičnost, moralnost) pa je del človekove osebnosti, torej lahko trdim, da ima tak človek (za našo družbo) deformirano osebnost. S tem hočem ponazoriti dejstvo, da potemtakem ta človek ni človeški; torej je le organizem, ki ve govoriti, razmišljati in uporabljati zapletena orodja; ve delati vse, razen

čutiti, kot nam to določa naša družba. Primer takega človeka je Silvo Plut, ki niti najmanj ne obžaluje svojih dejanj. Takšen človek za moja pojmovanja sploh ni človek in če resocializacija ni uspešna, zakaj vlagati denar v takega človeka in zakaj zapravljati čas? Zaradi morale? Da, zaradi morale. Ampak, a je bil on moralen, ko je ubijal in ob tem užival? Kako so se počutili starši deklet, ko je priznal in komaj zadrževal smeh? A je moralno pustiti takega človeka pri življenju? Ne prepustimo se objestu in afektu, raje pozabimo na čustva in trezno razmislimo. Recimo, da resocializacija ni uspešna: Na eni strani je morilec, ki mu ni žal za svoja psihopatska dejanja in na drugi strani morala. Kaj bomo izbrali?

Hipotetično gledano, če bi bila smrtna kazen uveljavljena, bi jo morali uporabljati le v primerih, ko resocializacija ne bi bila uspešna in bi obsojenci priznali krivdo, že zato, da ne bi prihajalo do napak, kot je prišlo v filmu Zelena milja.

Smrtna kazen, pa po mojem tudi ni bistvena kazen, ker človeka s tem ne kaznuješ zadosti. Ko umre ne vemo, če bo doživel pravo kazen za svoja dejanja ali ne. S tem se samo rešimo problemov na najcenejši in najhitrejši način. Čeprav pa za psihopate verjetno drugo (kot smrtna kazen) ne obstaja, verjetno lahko trdim, da kazni ne razumejo kot mi (tisti, ki uradno nismo psihopati ali globoki psihični bolniki) in tako sankcije izgubijo svojo funkcionalnost in pomen v teh primerih. Je pa res, da bi tako »čistili« svet, a problematika starševstva oz. preobremenjenosti z družbenimi vlogami proizvaja nove deviante in psihopate.

Smrtna kazen torej odpira in zapira vprašanja in odgovore, ki jim očitno ni konca. Ali bomo moralni do nemoralnih, humani do nehumanih, prijazni do morilcev in posiljevalcev ali pa bomo pozabili na funkcionalnost sankcij in maščevali naše člane družbe pa je bolj ali manj še samo vprašanje časa.